

การบริหารเพื่อปลูกฝังความเป็นไทย ความรักชาติ และวัฒนธรรมไทย

ระพี สาคริก*

Rapee Sagarik

บทนำ

ทุกวันนี้คนส่วนใหญ่ในสังคมไทยมักสะท้อนแนวโน้มให้รู้สึกได้ว่ามีความเห็นแก่ตัวเพิ่มมากยิ่งขึ้น หากพูดว่าใครเห็นแก่ตัวคนนั้นก็คงไม่ยอมรับประเด็นนี้เป็นธรรมชาติของคน เมื่อมีสิ่งใดที่เข้ามาอยู่ในใจ หากมีใครนำสิ่งนั้นไปใส่ให้ยอมปฏิเสธเป็นธรรมดา

ดังนั้นมาตรการที่ใช้วัดเรื่องนี้ จึงน่าจะได้แก่จิตใจของผู้ซึ่งอยู่อีกด้านหนึ่ง หากใครมีใจเปิดกว้าง ช่วยให้เห็นความจริงได้ลึกซึ้งกว่า ย่อมรู้สึกได้เอง แต่ผู้ที่รู้สึกได้จริงยอมไม่แสดงออก คงเก็บนิ่งไว้ในใจเท่านั้น

สภาพในสังคม ซึ่งมีคนลักษณะดังกล่าวอยู่เป็นส่วนใหญ่ ย่อมทำให้เกิดความสับสน เพราะมีความขัดแย้งสูง ทำให้เกิดการแตกความสามัคคี ดังจะเห็นได้แทบทุกจุดซึ่งมีคนดำเนินชีวิตร่วมกันเป็นกลุ่ม ไม่ว่าจะกลุ่มเล็กกลุ่มใหญ่เริ่มต้นจากครอบครัวมาถึงสถานที่ทำงานซึ่งอยู่บนพื้นฐานการจัดการ ไม่ว่าจะป็นภาครัฐหรือเอกชนเลยไปถึงงานอาสาสมัคร

* ศาสตราจารย์ อดิ ตอธีการบดี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สภาพดังกล่าว หากใครเริ่มรู้สึกได้ น่าจะให้ความสนใจนำมาคิดพิจารณา เพื่อค้นหาความจริง แต่ก่อนอื่นการณเจะค้นหาได้ ควรเริ่มต้นค้นหาจากรากฐานจิตใจตนเอง เพื่อใช้เป็นพื้นฐานการหยั่งรู้ความจริงจากเรื่องราวต่าง ๆ ได้ทั้งหมด

หากขาดพื้นฐานดังกล่าว แม้สิ่งที่พบจากด้านนอกซึ่งตนอาจเชื่อว่าเป็นความจริง แต่แท้ที่จริงแล้วก็ยังเป็นเพียงสิ่งสมมติ หรือภาพลวงตา เพราะมองข้ามความจริงจากใจ ซึ่งควรมีอยู่ในรากฐานแนวคิดความเชื่อภายในจิตใจตนเอง

วิถีความคิดของคน

ความคิดของคน เป็นกรรมวิธีที่มีจิตใจตนเองเป็นตัวกำหนดวิถีทางที่เชื่อมโยงระหว่างเหตุซึ่งอยู่ในรากฐานจิตใจไปสู่การปฏิบัติ ร่วมกับผลที่ได้รับจากภายนอกซึ่งทวนกับมาสู่รากฐานจิตใจตนเอง เพื่อรับรู้การกระทำของตนเองอย่างเป็นธรรมชาติ

ซึ่งวัฏจักรดังกล่าว เรามักพูดกันว่า กรรมย่อมสนองตอบด้วยกรรม หรืออีกนัยหนึ่ง การกระทำของตนเองตนย่อมได้รับผลสะท้อนกลับจากการกระทำนั้น ส่วนผู้ที่จิตใจคับแคบทำให้ยึดติดรูปแบบ มักเชื่อกันว่าหากสิ่งที่น่าปฏิบัติมีรูปแบบอย่างไร ตนจะต้องได้รับผลรูปแบบเดียวกัน แต่แท้ที่จริงแล้วควรจะมีวัฏจักรการหมุนวนระหว่างเหตุกับผล ให้ชัดเจนมากกว่า

ซึ่งวัฏจักรดังกล่าวหากรากฐานจิตใจมีอิสระช่วยให้เปิดกว้างถึงระดับหนึ่ง ย่อมเห็นได้สองด้าน อีกทั้งสามารถยังรู้ได้ว่าด้านไหนคือพื้นฐานของอีกด้านหนึ่ง สำหรับผู้ที่มีรากฐานจิตใจอิสระ ย่อมเลือกให้ความสำคัญมุ่งไปที่พื้นฐาน แทนที่จะมุ่งไปเน้นอยู่กับด้านที่เป็นปลายเหตุ ดังที่คนในสังคมไทยส่วนใหญ่มักสะท้อนแนวโน้มให้เห็นได้ชัดเจนให้ความสำคัญกับปัญหาที่เป็นปลายเหตุ เนื่องจากรากฐานจิตใจยึดติดรูปแบบมากกว่า

คนไทยคือใคร?

ก่อนอื่น คงต้องตั้งคำถามเพื่อถามใจตนเอง และค้นหาคำตอบให้ถึงความจริงได้เสียก่อนว่า **คุณสมบัติน่าจะได้รับการยอมรับจากคนทั่วไปในสังคม**

ว่าเป็นคนไทย? เรื่องนี้ผู้เขียนเริ่มเห็นความสำคัญในการพูด การเขียนมาตั้งแต่ช่วงที่อายุยังไม่มากนัก เข้าใจว่าคงจะมีความรู้สึกอยู่ในใจตนเองมานานแล้ว

สิ่งที่ได้กล่าวมาแล้ว ทำให้นึกถึงปัญหาที่น่าค้นหาความจริงติดตามมาอีกประเด็นหนึ่ง กล่าวคือ **ความรู้สึกที่อยู่ในใจมานานแล้วนั้นคืออะไร?** สิ่งที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดตั้งแต่แรก หากนำมาพิจารณาคงสรุปได้ว่า ผู้เขียนเป็นคนมีนิสัยไม่ชอบถามคนอื่น หากหวนกลับมาถามตนเองแทบทุกเรื่อง แสดงว่าในใจตัวเองควรจะมามีข้อมูลที่เป็นธรรมชาติอยู่แล้ว

ทำให้นึกถึงเรื่องที่เขียนไว้เมื่อไม่นานมานี้ว่า **"ตำราเล่มนี้มีวิญญาณ"** หากสนใจอ่านและพิจารณาค้นหาความจริงที่ใจตัวเองให้ถึงที่สุด ย่อมรู้ว่าตนเองเป็นผู้ใช้ชีวิตมาแล้วอย่างไร จึงมีธรรมชาติที่จะถามใจตัวเองเหนือกว่าการถามผู้อื่น

ทุกครั้งที่คิดถึงเรื่อง **ความเป็นคนไทย** อดนึกถึงไม่ได้ว่าตนควรรู้ความจริงประเด็นนี้ได้ชัดเจน เนื่องจากทุกครั้งที่ได้ยินคนพูดเรื่องคนไทย อดทำให้ถูกคิดไม่ได้ว่าผู้พูดเข้าใจเรื่องนี้ได้ลึกซึ้งแค่ไหน?

จนกระทั่งอยู่มาวันหนึ่งเมื่อไม่นานมานี้ ฉันมีโอกาสเข้าร่วมประชุมกับผู้คนในเวทีสาธารณะ โดยที่ผู้จัดคิดว่าเชิญคนมาร่วมอย่างหลากหลาย มีบุคคลผู้หนึ่งพยายามแสดงออกถึงการแต่งกายว่าเป็นคนติดดิน อีกทั้งหลายคนมองว่าเป็นนักวิชาการทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ กล่าวในที่ประชุมว่า เขายังสงสัยที่พูดกันว่าคนไทยนั้นหมายความว่าอย่างไรกันแน่

คำพูดดังกล่าวเปิดโอกาสให้ฉันรู้จักผู้พูดได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้นว่า แท้จริงแล้วเขาพยายามแสดงออกทางร่างกายเพื่อให้คนยอมรับว่าเป็นคนติดดิน เพราะเขามีปมด้อยอยู่ในจิตใจ โดยที่เกรงว่า คนอื่นจะมองไม่เห็นจุดนี้ของเขา

หากมีรากฐานจิตใจอิสระจริง ย่อมไม่มีหึงปมเชื่องและปมด้อย หากรู้จักปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในสังคมอย่างเหมาะสม

คนมีทั้งร่างกายและจิตใจ แต่คนยุคนี้มักมองข้ามความสำคัญของจิตใจผู้อื่น คงมองเห็นได้แต่ร่างกายจึงแสดงออกแทบทุกเรื่องกับเพื่อนมนุษย์คล้ายกับเห็นคนเป็นวัตถุ

หากยังรู้ความจริงของคนได้อย่างลึกซึ้ง ย่อมตระหนักดีว่า **คนมีจิตใจที่ควรเปิดโอกาสให้เจริญเติบโตขึ้นตามวิถีทางของการเรียนรู้บนพื้นฐานตนเอง**

อย่างอิสระ หากคิดเรื่องนี้ได้ย่อมมีนิสัยยกความสำคัญของผู้อื่นไว้เหนือตนยังพิจารณาที่คนรุ่นหลังและบุคคลผู้ซึ่งดำรงชีวิตอยู่ในระดับต่ำกว่าตนย่อมไม่ยกตนข่มท่าน ไม่ว่าจะชาติไทยภาษาไหน หรือมีความคิดอย่างไร

หากสรุปภาพรวมที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด น่าจะมองเห็นค่านิยมของความเป็นคนไทยได้ว่า **คือผู้ที่มีรากฐานจิตใจเป็นไทยแก่ตนเอง** หรืออีกนัยหนึ่งเป็นบุคคลผู้ที่มีคุณสมบัติที่สอดคล้องต่อตนเอง ซึ่งประเด็นนี้น่าจะถือว่าสำคัญที่สุดสำหรับการดำเนินชีวิต

บนพื้นผิวโลกใบนี้มีคนหลายชนิตหลายภาษา และมีที่เกิดตามธรรมชาติกระจายอยู่ในหลายแห่ง แต่ละแห่งต่างก็มีสภาพแวดล้อมธรรมชาติและสังคมแตกต่างกัน การเกิดอย่างเป็นธรรมชาติของแต่ละชีวิต เช่นที่คนยุคก่อนเคยชี้ให้เห็นความจริงว่า **แต่ละคนต่างก็เลือกที่เกิดไม่ได้**

หากคิดถึงความจริงได้ว่า **แต่ละคนต่างก็มีเงื่อนไขที่อยู่ในรากฐานจิตใจไม่เหมือนกัน** อีกทั้งมีจิตใต้สำนึกแฝงมาด้วย ไม่ว่าจะชาติไทยภาษาไหนหรือเกิดที่ไหน จึงควรสำนึกได้ว่าจุดเกิดของตนอยู่บนพื้นดินผืนไหน

ดังนั้นการจะสำนึกได้ถึงอดีต ในการดำเนินชีวิตจากปัจจุบันไปสู่อนาคต จึงควรคำนึงถึงอดีตของตนไว้อย่างมั่นคงโดยตลอด ดังนั้น การรำลึกได้ถึง**ความสำคัญของแผ่นดินถิ่นเกิด คือความมีชาติมีตระกูลร่วมกัน** จึงควรมีความรักและสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

รากฐานจิตใจที่รักษาอิสระภาพของแต่ละคนเอาไว้ให้มั่นคงภายในวิถีการดำเนินชีวิต ไม่ว่าจะร่างกายและสภาพแวดล้อมของตนจะเติบโตสูงขึ้นแค่ไหนหากรักษาอิสระภาพภายในรากฐานจิตใจได้อย่างมั่นคง โดยไม่ยอมให้สิ่งแวดล้อมภายนอกเข้ามามีอิทธิพลเหนือจิตใจตนเองได้ หรืออีกนัยหนึ่งอาจกล่าวได้ว่า **จงเป็นคนเอาชนะใจตนเองอยู่เสมอ** ซึ่งหมายถึง **ผลแห่งความซื่อสัตย์ต่อตนเอง** สิ่งที่กล่าวมาแล้วนี้ คือคุณสมบัติของความเป็นคนซึ่งแต่ละคนควรรักษาไว้อย่างสุดชีวิต

สิ่งที่กล่าวมาแล้ว มีตัวอย่างให้เห็นได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ของแต่ละชาติเท่าที่พบได้ในอดีต เช่น **สมเด็จพระนเรศวรมหาราช** และมีอีกหลายคนที่ยอมเอาชีวิตเข้าแลกเพื่อรักษาสัญธรรมดังกล่าวเอาไว้ให้ปรากฏชัด เป็นมรดกตกทอดถึงลูกหลานซึ่งเป็นชนรุ่นหลัง

คนอังกฤษก็มีจิตใจเป็นไทแก่ตนเอง นอกจากนั้นไม่ว่าชาติไหนภาษาไหน
ควรมีคุณสมบัติดังกล่าวให้ปรากฏชัด **คุณลักษณะของคนไทยก็น่าจะหมายถึง มี
รากฐานจิตใจที่เป็นไทแก่ตนเองเป็นสัจธรรม**

เมื่อมีเกิดได้ก็ย่อมถูกทำลายได้เป็นธรรมดา ดังนั้นสิ่งซึ่งมีผลทำลาย
ความเป็นไทยภายในรากฐานจิตใจของคนทุกชาติภาษา น่าจะได้แก่อิทธิพลวัตถุ
ซึ่งคนใช้เป็นเครื่องมือแสวงหาผลประโยชน์ได้ทุกเรื่อง

มนุษย์ทุกชีวิตที่เกิดมาย่อมมีกิเลสเป็นเงื่อนโซ่ แต่โอกาสในการเรียนรู้
จากผลการรับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมภายนอก โดยเฉพาะสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวที่สุดของ
แต่ละคนก็คือเพื่อนมนุษย์ที่มีความหลากหลาย ซึ่งสิ่งนี้เองย่อมมีผลทำให้มนุษย์ละ
กิเลสเปลี่ยนมาเป็นผู้ที่รู้ความจริงได้ทุกเรื่อง

ผลจากการเรียนรู้ในการดำเนินชีวิตของมนุษย์แต่ละคนย่อมมีสองด้าน
ด้านหนึ่งคือการรู้ความจริงจากสิ่งที่อยู่ภายนอก ผลกระทบจากสิ่งทั้งหลายดังกล่าว
ย่อมสะท้อนกลับมาชำระล้างกิเลส ทำให้แต่ละคนหยั่งรู้ความจริงจากใจตนเองลึกซึ้ง
ยิ่งขึ้น

ดังนั้น ความจริงที่อยู่ภายนอกกับความจริงที่อยู่ภายในรากฐานจิตใจของ
แต่ละคน จึงมีผลสัมพันธ์ถึงซึ่งกันและกันเป็นวัฏจักร หากถือว่ามีค่าสำคัญร่วม
กันเป็นหนึ่งเดียวกันไม่น่าจะผิด เนื่องจากส่วนที่เป็นหนึ่ง หมายถึงรากฐานจิตใจตน
เองของแต่ละคน

ในเมื่อเงื่อนโซ่ที่อยู่ในรากฐานจิตใจแต่ละคน มีความแตกต่างกัน ดังนั้น
ความจริงที่อยู่ในใจทุกคนภายในภาพรวม สังคมซึ่งทุกคนอยู่ร่วมกันจะมีความสุข
ได้ก็ต่อเมื่อมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ โดยเปิดใจเข้าหากัน ทำให้เกิดวิถีชีวิตที่
เรียนรู้ซึ่งกันและกัน แม้ระหว่างผู้ใหญ่กับเด็ก หรือบุคคลซึ่งมีความแตกต่างกันใน
ด้านฐานะความเป็นอยู่

หลักความจริงซึ่งได้ชี้ไว้อย่างชัดเจนว่า **หากแต่ละคนให้ความจริงใจต่อ
กันย่อมสามัคคีถึงซึ่งกันและกันได้หมด** ผู้ที่ยืนอยู่เหนือกว่า ซึ่งควรยกความ
สำคัญของผู้ซึ่งอยู่ต่ำกว่าตนไว้เหนือตน จึงจะเกิดสมดุลในการแลกเปลี่ยนความรู้
ระหว่างกันและกันอย่างเป็นธรรมชาติ

ความรักชาติและการอนุรักษ์วัฒนธรรม

ช่วงหลัง ๆ เท่าที่มีโอกาสสัมผัสกับคนในสังคมไทยหลายแห่งหลายมุมร่วมกับการแสดงออกของผู้เขียนเท่าที่ผ่านพ้นมาแล้ว นับตั้งแต่การปฏิบัติไปจนถึงการเขียนและการพูด มักทำให้บางคนสับสนคิดว่าฉันเป็นคน “ชาตินิยม”

หลังจากฟังแล้ว ทำให้มีโอกาสนำมาวิเคราะห์แยกแยะออกจากกันระหว่าง **ความรักชาติกับชาตินิยม** ช่วยให้เห็นได้ว่าทั้งสองประเด็นมีรากฐานแตกต่างกันอย่างชัดเจน

คำว่า “ชาตินิยม” น่าจะหมายถึงความรู้สึก ซึ่งเห็นว่าชาติของตนสำคัญกว่าคนชาติอื่น หรืออีกนัยหนึ่งอาจกล่าวได้ว่า **ชาติที่เห็นแก่ตัว** ซึ่งน่าจะขัดกันกับความสงบสุขของโลก เพราะเหตุว่าคนเห็นแก่ตัวก็ดี **ครอบครัวที่เห็นแก่ตัวก็ดี แม้ชาติที่เห็นแก่ตัวก็ดี น่าจะอยู่ในสภาพที่สำคัญตัวเองผิด คิดว่าตนดีกว่าคนอื่น จึงคิดเอาตัวรอด** ทำให้สังคมจำต้องประสบกับความเดือดร้อน

ส่วนคนรักชาติ ตามที่ได้กล่าวมาแล้วแต่แรกว่า **เราแต่ละคนควรมีรากฐานจิตใจที่ซื่อสัตย์ต่อตนเอง** หรืออีกนัยหนึ่งพึงเหตุผลที่อยู่ในใจอย่างเป็นธรรมชาติ บุคคลลักษณะนี้ย่อมเห็นความสำคัญของผู้อื่นเหนือตน แม้ไม่คิดเบียดเบียนผู้อื่น แต่ก็คงไม่ชอบที่จะเห็นผู้อื่นเบียดเบียนกันรวมทั้งเอาไรต์เอาเปรียบตนด้วย

ความรักแผ่นดินถิ่นเกิด คือสภาพจิตใจซึ่งธรรมชาติมอบมาให้กับทุกคน โดยทั่วหน้า เว้นไว้แต่ว่าถ้ารากฐานไม่แข็งแรง ย่อมไม่อาจหยั่งลงลึกซึ่งตามการดำเนินชีวิตและกาลเวลา รวมทั้งการเรียนรู้ สภาพเช่นนี้หากยอมให้คนชาติอื่นเข้ามารุกกล้ำสิทธิ ก็คงโทษเขาต้านเดียวไม่ได้ หากควรหันกลับมาพิจารณาตนเอง เพื่อสร้างความเข้มแข็งมากกว่า สภาพดังกล่าวย่อมเกิดจากการหยั่งรู้ความจริงที่อยู่ในใจตนเอง หากยอมให้สิ่งแวดล้อมภายนอกเข้ามาสร้างอิทธิพลเหนือใจตนได้ ย่อมตกเป็นทาสอิทธิพลภายนอกนับเป็นการสูญเสียคุณค่าชีวิต

ความรักชาติ น่าจะหมายถึงการมีรากฐานจิตใจหยั่งลงสู่พื้นดินถิ่นเกิดอย่างลึกซึ่งตามความเจริญเติบโตทั้งร่างกายและจิตใจร่วมกับสิ่งแวดล้อม ดังนั้นผู้ที่มีจิตใจเข้มแข็งย่อมมีสองด้าน เมื่อด้านหนึ่งเข้มแข็งอีกด้านหนึ่งย่อมอ่อน เช่นเดียวกับกับตาชั่ง ซึ่งเป็นอุปกรณ์ของเครื่องชั่ง

ดังนั้น **ความชอบธรรม** ย่อมหมายถึงการแสดงซึ่งกิริยามารยาทที่อ่อนโยน และอ่อนน้อมต่อมตนกับทุกคน หรือมีจิตใจยกความสำคัญของผู้อื่นไว้เหนือตนเอง ส่วนรากฐานจิตใจย่อมมีความมั่นคงเข้มแข็ง โดยไม่ตกเป็นทาสสิ่งแวดล้อมภายนอก ซึ่งมีผลเย้ายวนใจให้หลงใหลได้ง่าย

ส่วน**วัฒนธรรมไทย**ก็เช่นกัน หากยึดติดอยู่กับรูปแบบ ก็คงเข้าใจได้ว่าเป็นการนิยามของไทย เช่น แต่งตัวชุดไทย ดนตรีไทย เพลงไทย ซึ่งเป็นผลพวงที่เกิดจากรากฐานวัฒนธรรม

ส่วนรากฐานวัฒนธรรมที่แท้จริง น่าจะหมายถึงความรักและความรู้คุณค่าของแผ่นดินถิ่นเกิด อย่างที่กล่าวกันว่า**มีวิญญาณคนท้องถิ่น คนชาติไหนภาษาไหน ย่อมถือความสำคัญของท้องถิ่นอันเป็นที่เกิดและดำรงชีวิต** หากรู้เท่าทันต่ออิทธิพลภายนอก แม้ในยุคซึ่งเรียกกันว่า**โลกาภิวัตน์** มีการเดินทางถึงกันได้ทั่วโลก แต่ภายในจิตสำนึกยังคงนึกถึงแผ่นดินถิ่นเกิด หากไปพบเห็นสิ่งต่าง ๆ ในต่างถิ่นต่างแดน ย่อมไม่ลืมที่จะนำข้อมูลกลับมาฝากคนท้องถิ่น แม้การกลับมาตายในท้องถิ่นอันเป็นที่เกิดของตน

มีร้อยกรองที่ผู้เขียนทำงานค้นคว้าเรื่องกล้วยไม้มาอย่างอิสระ อันเป็นผลสืบเนื่องมาจาก ความรู้สึกไม่ชอบธรรมที่เกิดขึ้นกับกลุ่มผู้ปลูกกล้วยไม้ยุคก่อน ซึ่งมีความเห็นแก่ตัวสูงทำให้มีการหวงแหนวิชาความรู้ไว้เพื่อตัวเอง และรวมหัวกันดูถูกคนระดับล่าง โดยที่เห็นว่าจะไม่ควรรอใจเอื้อถึงกล้วยไม้ที่พวกเขานิยมกันในขณะนั้น

ร้อยกรองบทนี้ได้เขียนว่า

ข้างแดง	แรงดลใจ	ให้ได้คิด
ถึงชีวิต	ความเป็นไท	ที่ไผ่ผืน
คิดครวญคร่ำ	ร่ำหา	สารพัน
ด้วยมุ่งมั่น	ฝันสุดใจ	ในความงาม
อันคุณงาม	ถามที่ใจ	ให้รู้ค่า
คือวิญญาณ	พารักถิ่น	ปิ่นสยาม
แม้ห่างไป	ไกลแสนไกล	ไร้เขตคาม
เมื่อถึงยาม	นามทวนรับ	กลับถิ่นเดิม

จากวิญญาณ	ที่มันหมาย	ให้แผ่นดิน
อันเป็นที่	ถือกำเนิด	เลิศเฉลิม
กลับมาตาย	หมายพื้นดิน	ถิ่นดั้งเดิม
ไม่เคลิบเคลิ้ม	ไปมอบใจ	ให้แดนไกล
ใจคิดสู้	กู้แผ่นดิน	ให้ถิ่นเกิด
อันล้ำเลิศ	เจ็ดคุณค่า	จะหาไหน
สู้มันมาก	มันยากเหลือ	เหนืออื่นใด
เพราะมอบใจ	ให้มุ่งมั่น	ฝันสู่ดิน
สถานทุกสิ่ง	ถึงพื้นดิน	ถิ่นชีวิต
เพื่อพิชิต	กล้วยไม้ไทย	ให้ท้องถิ่น
หวังหวนกลับ	มารับใช้	ให้ปฐพิน
เพื่อชีวิต	ถิ่นคนไทย	ใจภาคภูมิ

ดังนั้นเหตุผลซึ่งเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้เขียนจับงานกล้วยไม้อย่างท้าทายในการต่อสู้กับใจตนเอง เนื่องจากมีรากฐานจิตใจซึ่งถือสัจธรรมไว้อย่างเข้มแข็ง จึงกล้าเดินทวนกระแสสังคม แม้จะถูกต่อต้านด้วยรูปแบบต่าง ๆ เพราะขัดผลประโยชน์ของคนในสังคมยุคเก่า แต่ความเข้มแข็งในรากฐานจิตใจย่อมทำให้มีความอดทนสูง สามารถวางเฉยได้กระทั่งทำให้กล้วยไม้ได้แปรสภาพมาเป็นประโยชน์ตอบสนองคนไทยอย่างอิสระ

แม้ช่วงหลัง ๆ คนในวงการกล้วยไม้ส่วนใหญ่จะถูกมองว่าหัวแข็ง ย่อมรู้เท่าทันโดยค้นพบความจริงว่า **คนยึดติดอำนาจโดยเห็นว่าตนดีเหนือผู้อื่นย่อมมองคนที่ซื่อสัตย์ต่อตนเองว่าหัวแข็งเป็นธรรมดา** ซึ่งแท้จริงแล้วคงไม่ใช่หัวแข็งหัวอ่อน แต่สามารถพึ่งตนเองให้มันคงอยู่กับเหตุและผล

นอกจากนั้นยังเชื่อว่า ถ้าคนในชาติซื่อสัตย์ต่อตนเองเป็นส่วนใหญ่ สังคมไทยคงจะมันคงยิ่งกว่านี้ อีกทั้งมีเศรษฐกิจที่เจริญถึงกันอย่างทั่วถึง

ความจนความรวยย่อไม่มีในโลก คงมีแต่ความเชื่อสัตย์ต่อตนเองที่สร้างความภูมิใจ แต่คนยุคนี้ส่วนใหญ่ได้สะท้อนความจริงออกมาปรากฏว่าภูมิใจในการได้วัตถุได้ตำแหน่ง ได้ทรัพย์สินเงินทองและลาภยศสรรเสริญ มากกว่าความภูมิใจในความเชื่อสัตย์ต่อตนเองมาได้ตลอดชีวิต ทำให้เกิดการฉ้อโกงกันอย่างกว้างขวาง ดังนั้นคงต้องสนใจศึกษาหาความรู้ถึงความจริงจากการเปลี่ยนแปลงต่อไปโดยไม่ประมาท

ความจริงได้ชี้ไว้อย่างชัดเจนแล้วว่า ปัญหาซึ่งเกิดขึ้นกับเด็กและชนรุ่นหลัง ควรแก้ไขที่ผู้ใหญ่ และผู้ใหญ่ควรแสดงความรับผิดชอบจากใจจริง ควรพิจารณาแก้ไขที่ตนเองก่อนอื่น ดังนั้นในยุคนี้มีการคอร์รัปชันกันอย่างรุนแรง อีกทั้งกลุ่มผู้บริหารประเทศได้ประกาศเน้นความสำคัญที่การแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันในสังคม

ก่อนอื่นกลุ่มผู้บริหารประเทศนั้นแหละที่ควรกลับมาทบทวนตนเอง และมุ่งแก้ไขที่ใจตนเองก่อน นอกจากนั้นควรมุ่งปฏิบัติให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชนและชนรุ่นหลัง สิ่งนี้คือการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันซึ่งได้ผลที่สุดตามหลักธรรมโดยไม่ต้องคิดทำร้ายคนไทยด้วยกันเอง